



Státní rostlinolékařská správa

Sídlo organizace: Těšnov 17, 117 05 Praha 1
Korespondenční adresa: Ztracená 1099/10, 161 00 Praha 6

Opava 2.1.2013
čj. SRS 000053/2013

Oblastní odbor SRS

Jaselská 552/16

746 82 Opava

Zpráva č. 20 oblastního odboru OPAVA o výskytu škodlivých organismů a poruch za období od 29.10.–31.12.2012

1. Počasí

Listopad byl typický značným nedostatkem srážek a teplotami vysoko nad dlouhodobým normálem. Protože vysychání pozemků je v tomto období již značně pomalé, rostliny nedostatkem vláhy netrpěly. Odpolední maximální teploty byly po většinu měsíce na toto období velmi příjemné. Pohybovaly se kolem 10 °C, několikrát vystoupily i nad 15 °C, a to i 28.11., kdy byla na mnoha místech, zejména ve východní části oblasti, překonána řada lokálních teplotních rekordů pro tento den. Ranní minimální teploty byly více rozkolísané a několikrát (10.11., 14. až 16.11.) klesly slabě pod bod mrazu. Většina listopadových srážek spadla při přechodu studené fronty 5.11. ve formě trvalého deště. Další srážky byly už pouze málo významné. Občas bylo i dosti větrno, hlavně na začátku a konci měsíce. Začátek prosince byl mrazivý. Do 14.12. se i odpolední maxima dostávala nad bod mrazu jen občas. Ranní minimální teploty několikrát klesly dosti výrazně, nejvíce po nočním vyjasnění 13.12., kdy na mnoha místech naměřili mezi -15 až -20 °C. Sněhová pokrývka narůstala postupně už od 2.12., ale protože nebyla příliš vysoká, po oblevě 15.12. v nízkých a středních polohách rychle roztála. Přispěly k tomu srážky v podobě deště a oteplení na 5 °C. I když v předvánočním období krátkodobě i odpolední maxima klesla mírně pod bod mrazu, Vánoce již byly na blátě. Do konce roku pak byly ráno občas slabé mrazy, 29.12. až -7 °C. Odpolední maximální teploty vystupovaly většinou do 5 °C, výjimečně až na 7 °C. Štědrý den byl štědrý i na srážky. Většinou napršelo 6 až 12 mm, což bylo na některých místech nejvíce v prosinci. Srážky byly dosti časté, většinou ale velmi slabé. V první polovině měsíce byly srážky sněhové, ve druhé dešťové.



2. Výskyt škodlivých organismů a poruch

Při dostatku tepla i vláhy jsou ozimy většinou vzrůstově i vývojově vyrovnané, naopak velkou část porostů ozimých řepků můžeme hodnotit jako přerostlou, a to mnohdy i po aplikaci morforegulátorů. Ze škodlivých organismů jsou aktuální zejména výskyty virových zakrslostí na obilninách a hraboše polního.

OBILNINY

Ze všech okresů jsou hlášeny většinou rovnoměrně vzešlé a vyrovnané porosty zasetých obilnin. Porosty řidší, méně vyrovnané, jsou pouze ojedinělé.



PŠENICE OZIMÁ (RF 00–24, suché semeno až čtvrtá odnož viditelná)

V okrese Jeseník zaznamenali na více místech (Bernartice, Javorník, Skorošice, Tomíkovice, Uhelná, Vlčice) abiotické **žloutnutí špiček listů až celých rostlin** hlavně na okrajích pozemků nebo v ohniscích a pásech.

Laboratorně ověřené výskyty **virové zakrslosti pšenice (Wheat dwarf virus)** v kulturách ozimých pšenic jsou hlášeny zatím pouze z okresů Jeseník (Česká Ves, Skorošice) a Olomouc (Paseka). Na Prostějovsku (Bílovice, Lešany, Němčice nad Hanou, Smržice, Víceměřice) zatím zaznamenali výskyty pouze na výdrolech pšenic. Výskyty přenašeče této virózy, imag **kříška polního (Psammotettix alienus)**, byly v letošním roce rozšířené, na mnohých lokalitách zejména na výdrolech obilnin však střední až silné. Ještě 18.11. zaznamenali v okrese Přerov (Partultovice) jeho silný výskyt. Řada porostů byla ošetřena insekticidy.

Za škodlivý výskyt na vzešlých ozimech se považuje 3 a více imag kříška polního ve 100 smycích. Pozor na záměnu s podobnými druhy!

První výskyt **padlí pšenice (Blumeria graminis)** byl zjištěn v okrese Bruntál (Krnov) 22.11.

Střední výskyty **hraboše polního (Microtus arvalis)** byly zaznamenány na řadě lokalit v okresech Olomouc (Benkov, Dlouhá Loučka, Dubčany, Střelice, Uničov) a Prostějov (Brodek u Prostějova, Březsko, Čehovice, Čelčice, Dobromilice, Dřevnovice, Hradčany, Hrubčice, Klenovice na Hané, Klopotovice, Kobeřice, Kostelec na Hané, Kralice na Hané, Ludmírov, Nezamyslice, Osíčany, Pivín, Služín, Těšice, Tišín, Tvorovice, Víceměřice, Želeč). Mnoho pozemků bylo ošetřeno rodenticidy.

Zjišťují se počty užívaných nor (nory s čerstvými výhrabky nebo pobytovými stopami) v přepočtu na 1 ha a to na základě 4 průchodů o šířce 2,5 m a délce 100 m, resp. cca 140 kroků (celkem $4 \times 250 \text{ m}^2 = 1000 \text{ m}^2$) a vynásobením desetkrát.

Ošetření se provede při dosažení nebo překročení prahu škodlivosti, tj. pokud se na podzim zjistí více než 200 užívaných východů z nor na 1 ha.

Pozor, ošetřovatel porostu je povinen oznámit použití přípravků pro hubení hlodavců (rodenticidy) tři dny před zahájením aplikace přípravku oprávněnému uživateli honitby a rostlinolékařské správě a projednat opatření k ochraně zvěře s oprávněným uživatelem honitby.

JEČMEN OZIMÝ (RF 18–25 BBCH, osmý list rozvinutý až pátá odnož viditelná)

Porosty jsou většinou vyrovnané, v dobrém zdravotním stavu, zjištěné výskyty houbových chorob, a to **padlí ječmene (Blumeria graminis)**, **sít'ovité skvrnitosti ječmene (Pyrenophora teres)** a **spály ječmene (Rhynchosporium secalis)**, jsou všeobecně slabé.

Výskyty **virové zakrslosti pšenice (Wheat dwarf virus)**, které se podařilo laboratorně potvrdit, jsou hlášeny z okresů Olomouc (Paseka), Prostějov (Nezamyslice, Víceměřice) a Šumperk (Šumperk).

OLEJNINY

ŘEPKA OZIMÁ (RF 15–19 BBCH, pátý pravý list až 6–9 a více listů vyvinuto)

Porosty jsou většinou vyrovnané, v některých lokalitách okresu Jeseník (Bernartice, Horní Fořt) místy mezerovité nebo nevyrovnané v důsledku sucha v období vzcházení.

Výskyty houbových chorob jsou až na výjimky slabé. Ojedinelý střední výskyt **padlí brukvovitých (Erysiphe cruciferarum)** zaznamenali v okrese Bruntál (Krnov), střední výskyt **fomového černání stonků řepky (Leptosphaeria maculans)** byl zjištěn v okrese Karviná (Staré Město u Karviné).

Koncem října a v listopadu byly na řadě porostů zaznamenány hojné výskyty mšic. Pokud to bylo ověřováno, nejednalo se o **mšici zelnou (Brevicoryne brassicae)**, ale **mšici broskvoňovou (Myzus persicae)**. Ta na brukvovité byliny vajíčka neklade a v našich podmínkách v zimě většinou zmrzne. Vajíčka mšic v porostech řepky dosud nalezena nebyla.



Střední výskyty **hraboše polního (*Microtus arvalis*)** byly zaznamenány na některých lokalitách v okresech Jeseník (Javorník-Ves), Olomouc (Hněvotín) a Přerov (Kojetín). Ošetření rodenticidy bylo ukončeno.

Monitoring a indikace ošetření viz pšenice ozimá.

Silné zaplevelení **penízkiem rolním (*Thlapsi arvense*)** je hlášeno z okresu Jeseník (Skorošice).

OKOPANINY

ŘEPA (RF 00 BBCH)

Podle osazení brslenů zimními vajíčky platí pro lokality Lešany, Němčice nad Hanou-Hruška, Víceměřice (okres Prostějov) a Troubky (okres Přerov) prognóza středního až silného výskytu **mšice makové (*Aphis fabae*)**. Vzhledem k dynamice vývoje mšic a značné závislosti na průběhu počasí je potřebné populace sledovat zejména v jarním období a prognózu podle osazení zimních hostitelů vajíčky mšic brát pouze jako orientační.

Pro osazení brslenů zimními vajíčky mšice makové se zjišťuje

a) celkový počet brslenů na lokalitě

b) z toho počet osazených slabě (do 5 vajíček kolem 1 pupenu)

c) z toho počet osazených silně (nad 5 vajíček kolem 1 pupenu a další vajíčka na kůře větvíček)

Brsleny s méně než 5 vajíčky na 1 keř se považují za neosazené. Prognóza slabého výskytu platí pro lokality s méně než 40 % osazených brslenů, středního výskytu s 40–60 % osazených brslenů a při osazení více než 60 % brslenů lze očekávat silný výskyt.

Ošetření se signalizuje u semenaček při zjištění prvních larev mšice makové se základy křídel, u technické cukrovky při ukončení hlavního přeletu, tj. když 95 % okřídlených mšic opustilo brsleny.

PÍCNINY

Střední výskyty **hraboše polního (*Microtus arvalis*)** byly zjištěny v porostu jetele lučního na Jesenícku (Bílý Potok) a ve vojtěšce na Novojičínsku (Skotnice). V trvalých travních porostech jsou silné výskyty v okrese Jeseník (Česká Ves, Javorník-Město), střední v okresech Bruntál (Zátor), Nový Jičín (Štramberk) a Šumperk (Bohutín, Pobučí).

Monitoring viz pšenice ozimá. Ošetření se provede při dosažení nebo překročení prahu škodlivosti, tj. pokud se na jaře zjistí více než 50, v létě více než 200 a na podzim u jetelovin v prvním roce více než 200, u ostatních více než 400 užívaných východů z nor na 1 ha.

Na Prostějovsku došlo k nárůstu početnosti **křečka polního (*Cricetus cricetus*)**, který tvoří ohniska na většině kontrolovaných pícních porostů.

Pozor, jedná se o druh v České republice chráněný zákonem!

OVOCNÉ DŘEVINY

Střední výskyt **hraboše polního (*Microtus arvalis*)** byl zaznamenán v ovocných sadech v okrese Olomouc (Vilémov).

Monitoring viz pšenice ozimá. Ošetření se provede, pokud se na jaře zjistí více než 50 a na podzim než 400 užívaných východů z nor na 1 ha.

Za oblastní odbor Opava zpracoval: Ing. Jan Sitek